

WSPÓLNIĘ UCZYMY SIĘ NASZYCH ŚWIATÓW

PODRĘCZNIK POWTÓRNYCH
DZIAŁAŃ PILOTAŻOWYCH

Zespół UAB w projekcie NEW ABC

Dr. Marta Arumí Ribas

Dr. Gema Rubio Carbonero

Dr. Valeria Tonioli

Dr. Mireia Vargas Urpí

Dr. Claudia Vallejo Rubinstein

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

Wspólnie uczymy się naszych światów. Podręcznik powtórnych działań pilotażowych

Títol original: *Together we learn our worlds. Repilot action activity handbook*

WYDANIE PIERWSZE

Kwiecień 2024

AUTORZY

Marta Arumí Ribas, Gema Rubio Carbonero, Valeria Tonioli, Mireia Vargas-Urpí & Claudia Vallejo

Universitat Autònoma de Barcelona

Departament Tłumaczeń oraz Studiów Wschodnioazjatyckich

Bellaterra Campus, 08193

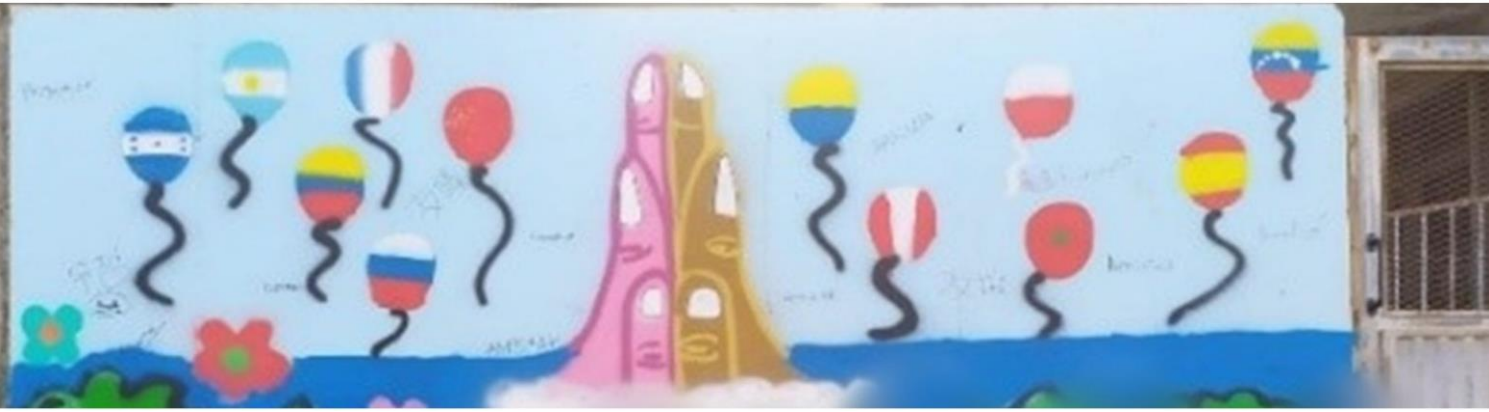
Barcelona – Spain

REDAKCJA

Elhuyar

Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0)

**Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building**

UAB Universitat Autònoma
de Barcelona

FAS Fundació
Autònoma
Solidària UAB

SPIS TREŚCI

Projekt NEW ABC w pigułce	5
Czym jest współtworzenie?	6
Dostosowanie pilotażu do różnych kontekstów społecznych	6
Cele i zadania powtórnego pilotażu.....	9
Jak korzystać z podręcznika i dla kogo może być on użyteczny?	10
Ważne informacje do przekazania uczestnikom	11
ZACZYNAJMY!	12
ROZDZIAŁY: PRZEGLĄD DZIAŁAŃ.....	12
ROZDZIAŁ 0: Przygotowanie zaleceń dla facylitatorów i dzieci; Szkolenie facylitatorów	13
ROZDZIAŁ 1: Zbudujmy świadomość językowej i kulturowej różnorodności wokół nas.....	17
ROZDZIAŁ 2: Szkoła i sąsiedztwo jako przestrzenie różnorodności	21
ROZDZIAŁ 3: Co chcemy dostrzec w naszym językowo różnorodnym sąsiedztwie?.....	23
ROZDZIAŁ 4: Wyjdźmy na zewnątrz i zbadajmy krajobraz językowy	27
ROZDZIAŁ 5: Co chcemy wyrażać o różnorodności językowej i kulturowej i jak to robić?	29
ROZDZIAŁ 6: Współtworzenie artystycznych wydarzeń	34
ROZDZIAŁ 7: Współtworzenie ostatecznych rezultatów	37
ROZDZIAŁ 8: Przygotujmy naszą gotową prezentację	40
ROZDZIAŁ 9: Ostateczna prezentacja dla rodzin i społeczności	41
EWALUACJA I REKOMENDACJE	42
OSTATECZNE WSKAZÓWKI I REFLEKSJE	43
POPULARYZACJA TWOICH DZIAŁAŃ.....	44
Aneksy.....	45
Podziękowania	45

WPROWADZENIE

W tym podręczniku znajdziesz:

- ogólny opis projektu NEW ABC oraz założeń, które go napędzają
- pewne ogólne, ale i szczegółowe wskazówki jak dostosować ten pilotaż do różnych kontekstów społecznych
- cele i zadania pilotażu
- dokładny opis działań wraz ze wskazówkami jak je powtórzyć
- refleksje wpływające z naszych doświadczeń, które mogą być przydatne dla Twojej własnej adaptacji

Projekt NEW ABC w pigułce

NEW ABC to projekt finansowany ze środków programu badań i innowacji Unii Europejskiej: Horizon 2020. Łączy on 13 partnerów z dziewięciu krajów europejskich celem opracowania i wdrożenia dziewięciu działań pilotażowych. Wszystkie działania pilotażowe NEW ABC (angażujące poprzez aktywizację) obejmują dzieci i młodzież posiadającą doświadczenia wynikające z przymusowej lub dobrowolnej migracji, ale także nauczycieli, rodziny, społeczności i innych interesariuszy, zaangażowanych w edukację, jako współtwórców innowacji, które ich upełnomocniają i czynią słyszalnymi.

Jeżeli chcesz dowiedzieć się więcej o projekcie **to jest** link do strony internetowej, gdzie znajdziesz również informacje o innych działaniach pilotażowych:

newabc.eu

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

Czym jest współtworzenie?

Zanim przedstawimy Ci, Czytelniku działania współtworzone z młodymi ludźmi podczas pilotażu projektu Wspólnie Uczymy się Naszych Światów, chcieliśmy w kilku zdaniach przedstawić Ci ideę współtworzenia oraz podstawowe cechy tego procesu.

Współtworzenie to metoda wykorzystywana do rozwijania demokratycznych partnerstw pomiędzy badaczami a zainteresowanymi członkami lokalnych społeczności, polegające na rozwijaniu ich zaangażowania w projektowanie praktyk i rozwiązań dopasowanych do określonego miejscowego kontekstu i jednocześnie odpowiadających na potrzeby społeczności i uczestników, którym mają służyć.

Współtworzenie jest szczególnie skuteczne w inicjowaniu i pogłębianiu zaangażowania i uczestnictwa obywateli w procesie podejmowania decyzji politycznych, ponieważ:

 czyni użyteczność końcowego rezultatu dla odbiorcy podstawą działania,

 przywiązuje szczególną wagę do współtworzenia jako praktyki wdrażania działań,

 obejmuje szersze strategie dzielenia się wiedzą i procesem jej tworzenia od samego początku projektu.

Wszystkie działania przedstawione w niniejszym podręczniku zostały zaplanowane i wdrożone we współpracy z uczniami, koordynatorami, facylitatorami ze Stowarzyszenia FAS (zobacz w sekcji IV) oraz badaczami, przy uwzględnieniu perspektywy dzieci i umożliwieniu im wyrażenia swoich marzeń i potrzeb.

Zarówno dorośli, jak i uczniowie mieli okazję zastanowić się nad swoimi rolami społecznymi, pozycją w społeczności, wzajemnymi relacjami oraz podstawami dialogu w celu poszukiwania najlepszych ścieżek do wspólnych wartości i atmosfery zrozumienia, pomimo własnej różnorodności i odmiennych doświadczeń kulturowych.

Dostosowanie pilotażu do różnych kontekstów społecznych

Podstawowym założeniem projektu NEW ABC jest sprawienie, aby każde z 9 działań pilotażowych mogło być adaptowane i powtarzane w różnych kontekstach (tj. w różnych krajach, systemach edukacyjnych, różnych społecznościach). Po zakończeniu pierwotnych działań przez twórców pilotażów, wszystkie składające się na nie idee zostały ponownie przetestowane w innym kraju partnerskim i przez inny zespół projektu NEW ABC. Opisywane tutaj działania pilotażowe zostało pierwotnie wdrożone w Polsce, a następnie przeprowadzone ponownie w Hiszpanii. Więcej o pozostałych działaniach pilotażowych można przeczytać na platformie NEW ABC. Jeśli jesteś zainteresowany wdrożeniem tego działania w innym kontekście, poniższe rekomendacje mogą okazać się przydatne.

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

Główne sugestie dla instytucji zainteresowanych ponownym pilotażem tego oraz innych działań w projekcie NEW ABC

o Przemysł w pierwszej kolejności, co czyni Twój kontekst społeczno-kulturowy wyjątkowym, lub wymagającym adaptacji i przekształceń.

Zastanów się, czy tam gdzie będziesz działał niezbędne są jakieś zmiany, które mogą wynikać z różnic i cech Twojego środowiska lub społeczności, np. geograficznych, społecznych czy kulturowych. Na przykład, jeśli planujesz pracę z dziećmi i młodzieżą z różnych środowisk narodowych i etnicznych, możesz przeznaczyć swoje zasoby na rekrutację tłumaczy i mediatorów społecznych, aby lepiej wspierać młodych uczestników projektu.

o Zaproś do współpracy potencjalnie zainteresowane osoby zarówno w szkole, jak i poza nią.

Jeśli potrzebujesz wsparcia innych pracowników szkoły (nauczycieli lub ich asystentów) warto zaangażować ich jak najwcześniej i upewnić się, że ich opinie o ważnych aspektach projektu są brane pod uwagę.

o Pracuj *razem* z dziećmi i młodzieżą oraz wspólnie uzgodnijcie, jak będziecie w ten sposób współpracować.

Angażuj dzieci i młodzież od samego początku i upewnij się, że ich opinie, umiejętności i potrzeby są uwzględnione w projektowaniu przedsięwzięcia. Na przykład, możesz utworzyć małą grupę doradczą złożoną z młodych ludzi, aby pomogli Ci zaplanować działania w projekcie.

o Zaprojektuj swoje środowisko nauczania.

Zorientuj się na przykład, czy będziesz pracować w szkołach, czy w pozaszkolnych środowiskach kształcenia (np. grupy rówieśnicze, świetlice zajęć pozaszkolnych, kluby weekendowe, itp.) Ten wybór pozwoli Ci ustrukturyzować działania (np. czy inwestujesz w długoterminowy projekt czy pojedyncze zajęcia) oraz zdecydować ilu uczestników będzie zaangażowanych do każdej aktywności (np. praca obejmująca cały rok szkolny lub z mniejszą grupą młodzieży przez krótszy czas).

o F Stwórz „listę życzeń” dotyczącą materiałów, zasobów i usług, których możesz potrzebować.

Podczas rozwijania pomysłów na swój projekt istotne jest aby zaplanować z jakich zasobów będziesz korzystał. A więc przykładowo gdzie będą realizowane Twoje działania? Jakiego rodzaju przestrzeń będzie do nich potrzebna? (np. sale, czy przestrzenie na świeżym powietrzu). Powinieneś również brać pod uwagę kwestie dostępności (np. dostępność miejsc parkingowych, dostęp dla osób z ograniczeniami ruchowymi, dostępność toalety, bliskość przystanków komunikacji publicznej). Na liście życzeń mogą się znaleźć pomysły na działania (np. wycieczka, wizyta w muzeum) lub współpraca ze specjalistami (np. artysta cyfrowy, instruktor teatralny). Ważne jest również, jakich materiałów będziesz potrzebować do realizacji działań (np. arkusze papieru, farby, zeszyty, przybory do pisania, dostęp do tablicy, czy nawet wirtualne kursy i szkolenia, itp.).

o Zainwestuj czas i uwagę we współtworzenie bezpiecznego środowiska.

Pamiętaj, aby przy planowaniu działań projektowych uwzględnić czas na budowanie relacji i

zaufania w grupie poprzez aktywności, które zachęcają uczestników do wzajemnego poznania się. Organizacja poczęstunków i zapewnienie drobnych przekąsek mogą pomóc w stworzeniu luźnej atmosfery i przyjaznego środowiska społecznego, dlatego pomyśl o budżecie na gościnność!

o Wspieraj uczestników projektu.

Zapewnij szkolenia i stwórz możliwości rozwoju umiejętności dla osób zaangażowanych w działania projektowe (np. uczniów, asystentów, nauczycieli). Zastanów się, czy pojawiają się w orbicie Twojego projektu jakieś szczególne potrzeby społeczne, kulturowe, językowe lub edukacyjne, o których musisz pamiętać?

o Oceń swoje działanie repilotażowe.

Każdy projekt to unikalna okazja do nauki i refleksji nad tym, co się w nim działo, co się nie wydarzyło i co można było zrobić inaczej. Zaplanuj zatem czas także na ewaluację projektu i zastanów się, jakie działania mogą być w tym pomocne (np. fiszki z opiniami, sesje refleksyjne, ćwiczenia z kreatywnymi odpowiedziami, czy grupowe sesje refleksyjne).

o Planuj z wyprzedzeniem.

Opracowując „plan działania” i zastanawiając się, jak może wyglądać Twój projekt, ważne jest również przyjrzenie się kwestii zaangażowania uczestników oraz rozpowszechniania osiągniętych rezultatów. Możesz rozważyć:

- Jakie istotne problemy chcesz rozwiązać?
- Co spowoduje, iż uczestnicy w sposób znaczący będą chcieli zaangażować się w ten projekt?
- Kto jest Twoją główną grupą docelową? (np. lokalna społeczność, grupy decyzyjne).

Mamy nadzieję, iż powyższe sugestie pomogą Ci w planowaniu jak ma wyglądać Twój przyszły projekt oraz działania mieszczące się w jego ramach.

Dostosowanie pilotażu do różnych kontekstów społecznych

Ze względu na różnice kontekstów społeczno-kulturowych oraz uczestników biorących udział w działaniach w obu miejscach, konieczne było istotne dostosowanie pierwotnego pilotażu do nowych warunków środowiskowych. Pierwotny pilotaż, przeprowadzony w Polsce koncentrował się na przyjmowaniu w ramach tego projektu dzieci uchodźczych, które niedawno przybyły do kraju oraz na ich integracji z dziedzictwem społeczno-kulturowym i geograficznym społeczności przyjmującej. Z kolei kataloński pilotaż obejmował dzieci z doświadczeniem migracyjnym oraz dzieci lokalne. W związku z tym, zamiast koncentrować się na dziedzictwie geograficznym i kulturowym społeczności przyjmującej, kataloński pilotaż skupił się na różnorodności językowej i kulturowej, którą dzieci mogły odkrywać w swojej okolicy.

Pilotaże różniły się także rolą tzw. „asystentów międzykulturowych” w Polsce, których odpowiednika nie ma w Katalonii. Choć w Katalonii i Hiszpanii funkcjonują „mediatorzy międzykulturowi,” zwykle nie uczestniczą oni bezpośrednio w zajęciach szkolnych, jak to miało miejsce w Polsce. Mediatorzy międzykulturowi pełnią głównie rolę ułatwiającą komunikację, podczas gdy „asystenci międzykulturowi” w Polsce bezpośrednio odpowiadali za realizację działań pilotażowych. Ich zadaniem było budowanie dialogu oraz wzajemnego zrozumienia pomiędzy szkołą, nauczycielami,

dziećmi, ich rodzinami i rówieśnikami, a także rozwijanie kompetencji i wrażliwości kulturowej. W Katalonii działania te były realizowane przez facylitatorów i wolontariuszy programu pozaszkolnego, którzy przeszli specjalne szkolenie na potrzeby tego projektu.

Kataloński pilotaż odbywał się w czterech instytucjach edukacyjnych na obszarze metropolitalnym Barcelony.

Cele i zadania powtórnego pilotażu

Uwaga o pierwotnym pilotażu:

Pierwotny pilotaż realizowany w Polsce koncentrował się na zachęcaniu dzieci do artystycznego wyrażania swoich doświadczeń przy wsparciu asystenta międzykulturowego.

Ponieważ głównymi uczestnikami były niedawno przybyłe do Polski dzieci uchodźców wojennych, cele obejmowały:

- o poszerzenie ich wiedzy o dziedzictwie regionalnym;
- o - zakorzenienie ich w nowym środowisku społeczno-kulturowym;
- o - wzmocnienie kompetencji asystentów międzykulturowych pracujących w formalnych i nieformalnych środowiskach edukacyjnych.

Biorąc pod uwagę znaczące różnice pomiędzy kontekstem społeczno-kulturowym działań pilotażowych oraz tych, które miały być powtórzone, zespół UAB przeformułował pierwotne cele aby skupić się na:

- wzmacnianiu kompetencji facylitatorów (studentów uczelni wyższych) pracujących w kontekstach edukacji nieformalnej, aby lepiej wdrażali praktyki sprzyjające włączeniu językowemu i kulturowemu;
- zwiększaniu świadomości dzieci uczestniczących w projekcie CROMA 2.0 o różnorodności językowej i kulturowej, którą mogą dostrzec w swojej okolicy.

Specyficzne cele repilotażu obejmowały:

- pracę nad dziedzictwem historycznym, językowym i kulturowym oraz podnoszenie świadomości na temat różnorodności językowej i kulturowej zarówno w szkole, jak i poza nią;
- - integrację dzieci i rodzin o różnym pochodzeniu kulturowym i językowym w społeczności szkoły i lokalnej;
- - współtworzenie miejskiego elementu artystycznego (np. graffiti lub podobnego), mającego przekazać przesłanie dotyczące poprawy środowiska szkolnego i lokalnego w zakresie różnorodności językowej i kulturowej; ;
- współtworzenie wielojęzycznego i multimedialnego produktu cyfrowego za pomocą aplikacji [app ThingLink](#) w celu opisanie dziedzictwa historycznego, językowego i kulturowego rodzinom uczniów.

Jak korzystać z podręcznika i dla kogo może być on użyteczny?

Podręcznik powstał podczas fazy powtórnego pilotażu pierwotnego zamysłu działań realizowanego w Polsce. Zespół z Polski opracował **pierwszy podręcznik**, który szczegółowo opisuje proces współtworzenia oraz postęp różnorodnych działań wypracowywanych z udziałem zaangażowanych nauczycieli i szkół. W naszym podręczniku znajdziesz zbiór współtworzonych działań edukacyjnych oraz materiałów wdrożonych w szkołach w Hiszpanii. Podręcznik przedstawia krok po kroku wszystkie współtworzone działania, które można z powodzeniem powielić i dostosować w pracy z uczniami, a następnie ocenić ich efektywność.

Podręcznik ten przyda Ci się jeżeli:

- o planujesz zajęcia pozaszkolne dla grup dzieci o zróżnicowanym językowo pochodzeniu;
- o chcesz zorganizować warsztaty współtworzenia projektów artystycznych, które podnoszą świadomość na temat różnorodności językowej i kulturowej;
- o pragniesz rozpocząć projekt szkolny związany z wielojęzycznością..

Podręcznik zawiera listę działań zaadaptowanych do katalońskiego kontekstu społeczno-językowego, zaprojektowanych z myślą o programach pozaszkolnych dla uczniów w wieku 10–12 lat. W podręczniku:

Po pierwsze, znajdziesz tabelę podsumowującą wszystkie fazy programu pozaszkolnego.

Po drugie, znajdziesz ogólny opis przeprowadzonych działań. Należy jednak pamiętać, że zgodnie z zasadami współtworzenia każde działanie można dostosować nie tylko do ogólnego kontekstu społeczno-językowego, kulturowego i politycznego, lecz także do indywidualnych potrzeb, zainteresowań i oczekiwań uczniów oraz szkół.

Po trzecie, poznasz szczegółowy opis każdej aktywności w poszczególnych, kolejnych „rozdziałach”. Wszystkie zaproponowane działania mają jasno określone cele, koncentrując się na budowaniu świadomości językowego i kulturowego dziedzictwa w szkole oraz jej otoczeniu.

Z tego powodu, proponowane działania można wdrożyć w całości jako kompleksowy projekt w innym kontekście lub zrealizować pojedyncze działania w ramach istniejącego już programu. Przykładowo, pierwsza sesja, która polega na wysłuchaniu piosenki i stworzeniu „róży języków” może być wykorzystana jako samodzielna aktywność wspierająca szerszą misję Waszej organizacji lub jako część bardziej rozbudowanego programu. W przypadku działań artystycznych, takich jak współtworzenie dzieł, możliwe jest powtórzenie opisanego w podręczniku warsztatu lub wykorzystanie go jako inspiracji do stworzenia innych form artystycznych. Należy pamiętać, że wszystkie współtworzone wytwory powstały dzięki wspólnej pracy wszystkich uczestników, dlatego ich powielanie może różnić się w zależności od kontekstu oraz zainteresowań zarówno dorosłych, jak i uczniów zaangażowanych w projekt.

Chociaż podręcznik sugeruje określoną kolejność realizacji działań, ich organizacja zależy od potrzeb Twojej grupy i kontekstu edukacyjnego.

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

FAS Fundació
Autònoma
Solidària UAB

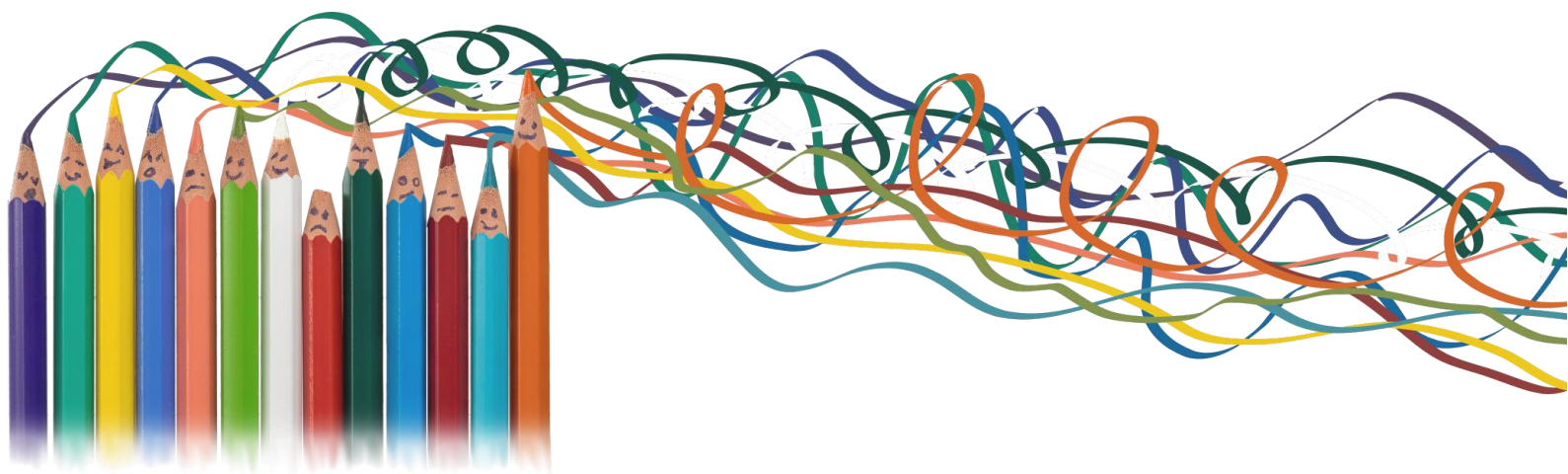
Ważne informacje do przekazania uczestnikom

Zgoda:

W zależności od wieku uczestników i obowiązujących przepisów krajowych, może być konieczne uzyskanie zgody rodziców na udział dzieci w zajęciach. Upewnij się, że formularz zgody (do pobrania tutaj) jest klarowny (bez skomplikowanej terminologii), precyzyjny i szczegółowy. Powinien on wyjaśniać, w jaki sposób młodzi ludzie będą zaangażowani w działania w ramach pilotażu oraz jak dane (np. nagrania rozmów, prace artystyczne czy podcasty) mogą być wykorzystywane w działaniach rozpowszechniających wyniki (np. raporty, prezentacje, wystawy, posty w mediach społecznościowych itp.), a także w jaki sposób projekt będzie realizowany.

Prywatność i anonimowość:

Procesy współtworzenia i współpracy opierają się na zaufaniu. Jeśli planujesz prezentować prace uczniów, omów, gdzie i w jaki sposób będą one rozpowszechniane. Wyjaśnij, że wszelkie odniesienia do ich historii/doświadczeń/danych osobowych pozostaną anonimowe – nikt nie będzie wiedział, że chodzi o nich. W mniejszych grupach klasowych uczniowie zawsze będą mieli wybór, czy podpiszą swoje prace imieniem, czy wolą pozostać anonimowi, np. używając pseudonimu. Pisanie pod pseudonimem może być otwierające, gdyż dzieci mogą poczuć odwagę do dzielenia się swoimi wewnętrznymi przeżyciami i chętniej zagłębiać się w proces twórczy.

ZACZYNAJMY!

ROZDZIAŁY: przegląd działań

Pod koniec tego rozdziału:

- zrozumiesz cały projekt w relacji do poszczególnych jego etapów
- pozyskasz wiedzę w jaki sposób projekt był ustrukturyzowany oraz jak zorganizowano poszczególne działania.

Etapy	Cele	Główne działania
Etap 1	<ol style="list-style-type: none">1) Wprowadzenie do projektu.2) Podniesienie świadomości na temat roli, jaką różnorodność językowa i kulturowa odgrywa w życiu uczniów	- Oglądanie teledysku hip-hopowego o rasizmie językowym i kulturowym.
Etap 2	- Refleksja nad krajobrazami językowymi jako przygotowanie do dalszych poszukiwań.	- Tworzenie biografii językowych.
Etap 3	- Przygotowanie do wycieczki terenowej w celu udokumentowania krajobrazów językowych.	<ol style="list-style-type: none">1) Wyznaczenie konkretnych miejsc do odwiedzenia, które są istotne dla uczniów.2) Uzupełnienie mapy na potrzeby wycieczki terenowej.
Etap 4	- Dokumentowanie krajobrazu językowego w okolicy.	- Wycieczka terenowa. - Dokumentowanie wybranych miejsc za pomocą wywiadów, filmów, zdjęć i notatek terenowych.
Etap 5	- Przygotowanie do współtworzenia projektu artystycznego pod kierunkiem artysty miejskiego.	<ol style="list-style-type: none">1) Oglądanie przykładów różnych metod artystycznych i prac.2) Decyzja o formie i przesłaniu własnej kreacji.
Etap 6	- Tworzenie produkcji artystycznej.	- Wykonanie graffiti lub podobnej formy wyrazu artystycznego.
Etap 7	- Przygotowanie prezentacji w aplikacji ThingLink.	- Złożenie multimodalnej prezentacji całego projektu.
Etap 8	- Przygotowanie ostatecznej prezentacji.	- Stworzenie scenariusza do przedstawienia ThingLink rodzinom uczniów.
Etap 9	- Prezentacja projektu rodzinom.	<ol style="list-style-type: none">1) Wyświetlenie produkcji w ThingLink.2) Wyjaśnienie projektu rodzinom.3) Prezentacja artystycznych kreacji uczniów.

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

ROZDZIAŁ 0. Przygotowanie zaleceń dla facylitatorów i dzieci.

Szkolenie facylitatorów

Pod koniec tego rozdziału:

 otrzymasz dwie wskazówki wspierające zarówno dorosłych facylitatorów, jak i dzieci w realizacji działań pilotażowych, zawierające instrukcje oraz materiały dostosowane do każdej z tych grup.

 pozyskasz wiedzę jak wdrażać działania i pełnić rolę asystentów językowych i międzykulturowych wspierających dzieci.

Zaktualizowałam preferencję – "activity" będzie tłumaczone jako "działanie." Poniżej poprawiona wersja.

Działanie 1: Planowanie naszych wskazówek

To działanie powinno mieć miejsce przed rozpoczęciem powtórnych działań pilotażowych i polega na zaplanowaniu oraz przygotowaniu dwóch rodzajów wskazówek:

- jednych dla facylitatorów/wolontariuszy, którzy będą nadzorować działania i wspierać uczniów podczas sesji, a drugich dla dzieci uczestniczących w działaniach.

Instrukcje:

1. Zaczynij od stworzenia listy wszystkich działań, które chcesz uwzględnić w swoim projekcie, korzystając z tego podręcznika jako źródła inspiracji. Możesz powielać zaproponowane w nim pomysły, dostosowywać je lub współtworzyć nowe, aby lepiej odpowiadały twoim celom oraz potrzebom i zainteresowaniom uczestników.
2. Kiedy będziesz mieć jasną listę działań, przygotuj oba rodzaje wskazówek. Możesz wykorzystać te, które znajdują się w tym podręczniku, jako wzory (zamieszczone w aneksach oraz dostępne na platformie NEW ABC jako edytowalne dokumenty).

Lista materiałów

- Komputer/tablet.
- Lista działań (z tego podręcznika oraz nowych, które możesz chcieć uwzględnić).

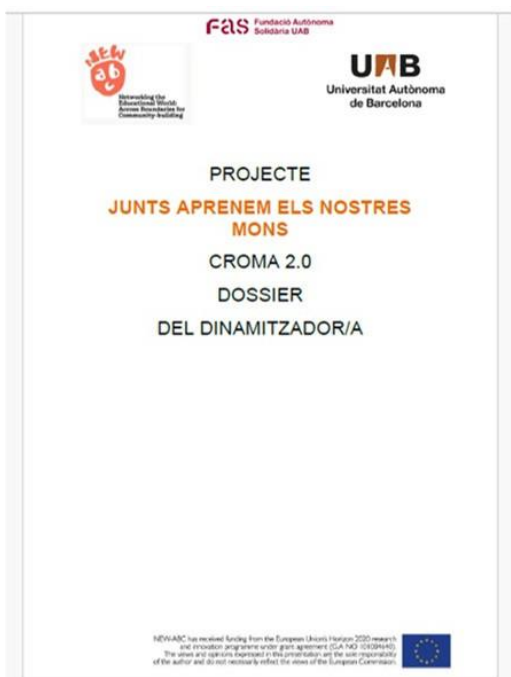
Do wydrukowania:

- Zestawy wskazówek dla facylitatorów i dzieci.

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

Okładki przewodników powinny zawierać tytuł projektu oraz grupę docelową każdego z przewodników. (Kliknij na zdjęcia, aby uzyskać dostęp do przewodników w języku katalońskim dla facylitatorów – obrazek po lewej stronie – oraz w języku angielskim dla uczniów – obrazek po prawej stronie).

1. **Wskazówki dla facylitatorów** Ten zestaw wskazówek będzie prawdopodobnie bardziej obszerny i szczegółowy, zawierając dogłębne wyjaśnienie celów projektu, szczegółowy opis każdego działania, materiały oraz rekomendacje dotyczące ich realizacji. Wskazówki można przekazać facylitatorom przed sesją szkoleniową, aby mieli czas na wcześniejsze zapoznanie się z nimi. Podczas szkolenia skrypt można omówić wspólnie z facylitatorami, aby wyjaśnić ewentualne wątpliwości i rozpracować pomysły.
2. **Wskazówki dla dzieci** Ten skrypt jest prostszy i powinien zawierać łatwe do zrozumienia instrukcje, materiały potrzebne uczniom do realizacji działań (szablony, mapy, tabele itp.). Wskazówki można przekazać dzieciom w pierwszym dniu trwania projektu, aby pełniły funkcję swoistego przewodnika i osobistego dziennika doświadczeń. Możesz zachęcić dzieci do ozdobienia swoich skryptów, aby nadać im bardziej osobisty charakter.

Działanie 1: Sesja szkoleniowa

Ostatnim działaniem w fazie przygotowawczej projektu była sesja szkoleniowa dla facylitatorów, którzy będą realizować dalsze działania. Jej celem było rozwinięcie dążeń w projekcie oraz zaplanowanie jego działań, wspólne omówienie zestawu wskazówek, a przede wszystkim rozwianie wątpliwości, podzielenie się wrażeniami, omówienie potencjalnych wyzwań oraz współtworzenie możliwych ścieżek realizacji.

Poniżej znajduje się przykład wyzwań projektowych, które możesz zaprezentować facylitatorom do dyskusji podczas sesji szkoleniowej:

Przykładowe sytuacje i co byś zrobił/a:

- Brak czasu na realizację niektórych działań;
- Problemy techniczne;
- Brak pomysłów lub inicjatywy u dzieci;
- Brak zgody wśród dzieci co do tego, co chcą udokumentować lub stworzyć;
- Brak różnorodności językowej i kulturowej, którą można udokumentować w okolicy.

Lista materiałów

- 1) Komputer/tablet.
- 2) PPT lub podobny program.

Do wydrukowania:

- 3) Zestawy wskazówek dla facylitatorów i dzieci.

Formació dinamitzadors /es

Valeria Tonioli i Claudia Vallejo Rubinstein
Marta Arumí, Gema Rubio i Mireia Vargas-Urpí
UAB

NEW ABC has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement 101004640.
The content of this document is the responsibility of the author and do not necessarily reflect the views of the European Commission.

Dubtes? Possibles situacions i què faríeu

- Falta de temps per fer algunes de les activitats;
- Problemes tècnics;
- Falta d'idees o iniciativa dels infants;
- Falta d'acord per decidir què volen documentar o crear;
- Falta de diversitat lingüística i cultural que es pugui documentar de l'entorn
- ...

Obrazy slajdów otwierającego i końcowego z sesji szkoleniowej. Na ostatnim slajdzie przedstawiono możliwe wyzwania (np. ograniczenia czasowe lub brak inicjatywy ze strony dzieci) oraz pytania do facylitatorów, jak poradziłoby sobie w takich sytuacjach.

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

Do przemyślenia:

- >> Pamiętaj, że te dokumenty będą cennym przewodnikiem dla wszystkich uczestników, ale prawdopodobnie zostaną poddane modyfikacjom w trakcie realizacji pilotażu, zgodnie z zasadami współtworzenia, które umożliwiają dzieciom i facylitatorom rozwijanie oryginalnych propozycji w nowych kierunkach, dostosowanych do ich zainteresowań.

- >> Dlatego planuj działania z otwartym umysłem, traktując je jako bodziec do rozbudzenia zainteresowania dzieci otaczającą ich różnorodnością językową i kulturową. Pozostaw przestrzeń na współtworzenie, artystyczne formy wyrazu oraz podejmowanie decyzji przez wszystkich uczestników na każdym etapie projektu.

- >> Podczas sesji szkoleniowej podkreśl znaczenie współtworzenia oraz promowania sprawczości wśród dzieci. Upewnij się, że facylitatorzy czują się komfortowo i pewnie, pracując w oparciu o te elementarne zasady projektu.

ROZDZIAŁ 1: Zbudujemy świadomość językowej i kulturowej różnorodności wokół nas

Pod koniec tego rozdziału:

- wdrożysz się w tematykę projektu
- zwiększysz świadomość własną oraz innych
- uczestników na temat roli różnorodności językowej i kulturowej w waszym życiu.

Działanie 1: Obejrzymy film!

Działanie polegało na prezentacji teledysku hip-hopowego z udziałem Miss Raisy, młodej marokańsko-katałońskiej kompozytorki i piosenkarki, której teksty poruszają temat codziennego rasizmu, a następnie przeprowadzeniu dyskusji. Postaraj się znaleźć podobne, angażujące uczestników wideo odpowiednie do wieku i doświadczeń kulturowych uczniów, które może zainspirować ciekawą dyskusję.

Instrukcje:

1) Odtwórz wideo i poproś uczestników, aby zwrócili uwagę na tekst piosenki. W naszym działaniu wykorzystaliśmy utwór „No lo soy pero” autorstwa Miss Raisy, który mówi o uprzedzeniach związanych z różnorodnością językową i kulturową oraz o codziennym rasizmie, którego doświadcza piosenkarka.

Przykładowy fragment tekstu (przetłumaczony z hiszpańskiego i katalońskiego):

*„Nie jestem, nie jestem, nie jestem, lecz...
Czemu mamy milczeć w naszym języku,
Odrzucać tradycję, kulturę w mrok?
To część nas samych, wiem, że cię to dziwi,
Lecz w naszej krwi zapisano by być sobą na serio.*

Lista materiałów

- komputer/tablet/telefon komórkowy.
- **wideo** (lub coś podobnego dostosowanego do kontekstu publiki).
- materiały papiernicze
- materiały piśmiennicze.

Do wydruku:

- formularze zgód
- zestawy wskazówek dla dzieci.

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

*Nazywasz nas nieukami lub ignorantami,
Choć dzięki Arabskim bibliotekom wiesz co to sztuka
To my stworzyliśmy liczby, ważny wynalazek,
By mierzyć twój ludzki regres, co wprawia w zadziwienie.*

*Wszyscy jesteśmy zmieszani, taka jest prawda,
Rasista, co mnie nienawidzi, mógłby być mym ojcem nawet.
Może mam więcej europejskiej krwi, taka rzeczywistość,
Lecz to wartości się liczą, nie narodowość.*

Nie jestem, nie jestem, nie jestem, lecz....”

Te słowa są prawdopodobnie bardziej odpowiednie dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej lub szkół średnich. Wybierając materiały, kieruj się własnym osądem, aby dopasować zasoby i działania do wieku uczestników.

2) Po obejrzeniu wideo poproś młodzież o podzielenie się swoimi wrażeniami.

3) Zadaj grupie następujące pytania::

- O czym jest ta piosenka?
- Co mówi o kulturach, językach i ich użytkownikach?
- Czy utożsamiliście się z czymś, o czym opowiada Miss Raisa w swojej piosence?
- Dlaczego uważacie, że ważne jest, aby rozmawiać o różnorodności kulturowej i językowej?

Do przemyślenia:

>> Zarówno teksty Miss Raisy, jak i jej wygląd (młoda dziewczyna w hidżabie, z bardzo nowoczesnym stylem i postawą) miały na celu przyciągnięcie uwagi dzieci i być może wzmocnienie poczucia identyfikacji, ponieważ wiele z nich miało podobne doświadczenia, pochodzenie kulturowe i językowe, a także wygląd.

>> Wideo można obejrzeć, klikając w obrazek po prawej stronie:

Działanie 2: Róża języków

To działanie polega na stworzeniu róży (jak róża wiatrów), która odzwierciedlałaby językowe kompetencje grup.

Instrukcje:

1. Poproś każdego uczestnika, aby narysował siebie w środku kwiatka, w jego kwiatostanie.
2. Następnie poproś, aby pomalowali płatki kwiatka zgodnie z poniższymi instrukcjami:
 - a) Na czerwonym płatk: języki, którymi mówią;
 - b) Na niebieskim płatk: języki, w których nie rozmawiają, ale które rozumieją;
 - c) Na zielonym płatk: języki, w których potrafią czytać;
 - d) Na białym płatk: języki, w których nie mówią, ale które kiedykolwiek słyszeli;
 - e) Na żółtym płatk: języki, w których nie mówią, ale widzieli je kiedykolwiek na piśmie;
 - f) Na pomarańczowym płatk: języki, których chcieliby się nauczyć.
3. Poproś uczestników, aby wpisali nazwy odpowiednich języków na poszczególnych płatkach.
4. Po stworzeniu kwiatków poproś dzieci, aby zaprezentowały swoją "językową biografię" swoim rówieśnikom. .

Lista materiałów

- wzory kwiatów
- paier kolorowy
- nożyczki
- klej
- kredki

Do wydruku:

- twój własny kwiat.

Do przemyślenia:

>> To działanie było modelowane przez prowadzących i wolontariuszy, którzy zaprezentowali dzieciom swoje własne „róże języków”.

Na zakończenie wszystkie kwiaty zostały zaprezentowane na ścianie klasy, tworząc wspólny mural/bukiet, który przedstawiał i wizualizował językowe kompetencje całej grupy. Działanie miało dwa cele: zwiększenie świadomości i refleksji uczniów na temat ich własnych kompetencji językowych oraz kompetencji ich rówieśników, a także dostarczenie prowadzącym wiedzy o indywidualnych językach ojczystych, zdolnościach i praktykach wielojęzycznych w grupie.

ROZDZIAŁ 2: Szkoła i sąsiedztwo jako przestrzenie różnorodności

Pod koniec tego rozdziału:

poznasz przykłady wielokulturowych i wielojęzycznych miejscówek i krajobrazów

dokonasz analizy różnorodności językowej i kulturowej, która je otacza.

Działanie 1: Co dostrzegamy?

To działanie polega na przeglądaniu zdjęć obrazujących różne przestrzenie językowe i zachęcaniu dzieci do opisywania tego, co widzą.

Instrukcje:

1. Na tablicy pokaż wybrane zdjęcia przedstawiające różnorodne lokalne przestrzenie językowe, takie jak sklepy wielokulturowe, dwujęzyczne znaki uliczne, multimodalne reklamy w przestrzeni publicznej, graffiti itp.
2. Podczas oglądania zdjęć zachęć uczniów do komentowania tego, co widzą, i co te obrazy mogą przedstawiać. Prowadzący i wolontariusze mogą wspierać refleksyjność dzieci, podkreślając wielojęzyczny i wielokulturowy charakter większości naszych dzielnic/przestrzeni publicznych.

Przykładowe pytania, które mogą pomóc w rozmowie i zachęcić uczniów do refleksji:

- Jak myślisz, kto mieszka w Twojej okolicy?
- Czy znasz swoich sąsiadów? Czy wiesz, skąd pochodzą?
- Czy uważasz, że w Twojej okolicy mieszkają różnorodni mieszkańcy, mówiący różnymi językami i

Lista materiałów

- Zdjęcia znaków ulicznych, reklam, graffiti i innych tekstów oraz obrazów wyświetlanych w przestrzeni publicznej, najlepiej łączących różne języki oraz inne elementy wizualne.
- Mapa okolicy szkoły (w ramach zestawu wskazówek dla dzieci).

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

- pochodzący z różnych kultur?
- W jakich miejscach w okolicy można spotkać osoby z różnych kultur?
 - W jakich miejscach w okolicy można zobaczyć lub usłyszeć różne języki?
 - W jakich miejscach w okolicy można znaleźć graffiti i inne artystyczne formy wyrazu?
 - Które przestrzenie najbardziej Ci się podobają i dlaczego?
 - Które miejsca chciałbyś ulepszyć i dlaczego?
 - Czy chciałbyś widzieć i słyszeć więcej języków w swojej szkole i okolicy? Jakich i dlaczego?
 - Czy myślisz, że moglibyśmy zrobić coś, aby pomóc nowo przybyłym dzieciom i ich rodzinom poznać okolicę i poczuć się tu dobrze?

To przykładowe pytania, które okazały się dla nas przydatne. Możesz także postawić inne, dostosowane do zainteresowań i okoliczności pracy z Twoją grupą.

3. Aby wesprzeć ich refleksyjność możesz zaproponować uczniom skorzystanie z mapy ich okolicy, aby zidentyfikować ważne miejsca związane z wcześniejszymi pytaniami. Nie muszą ich jeszcze zaznaczać na mapie, ponieważ będzie ona wykorzystana w kolejnym rozdziale do zaplanowania wyjścia terenowego.

Do przemyślenia:

>> Możesz również wykorzystać tę sesję, aby porozmawiać o obawach uczniów lub tematach, które chcieliby omówić i zbadać w kontekście różnorodności językowej i kulturowej. To może być również dobra okazja, aby zaangażować uczniów, którzy pierwotnie nie zostali uwzględnieni w projekcie i włączyć ich do kolejnych działań. W takim działaniu możesz także stworzyć uczestnikom przestrzeń do rysowania, szczególnie tym, którzy wolą bardziej wizualne lub kreatywne podejście do wyrażania swoich pomysłów.

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

FAS Fundació
Autònoma
Solidària UAB

ROZDZIAŁ 3: Co chcemy dostrzec w naszym językowo różnorodnym sąsiedztwie?

Przygotowanie wycieczki terenowej

Uwagi dotyczące oryginalnego podręcznika do pilotażu:

Aktywności opisane w tym rozdziale odpowiadają tym, które w oryginalnym podręczniku opisano jako 2) spacer po okolicy, 3) gra miejska, 4) wyjście na zewnątrz. Do działań tych wprowadzono jednak znaczne zmiany.

Pod koniec tego rozdziału:

- wybierzesz w małych grupach 2-4 miejsc, które zostaną zbadane i udokumentowane podczas wycieczki terenowej
- opracujesz plan dokumentacji krajobrazu językowego wybranych sąsiedztw.

Działanie 1: Dokąd się wybierzemy?

To działanie polega na wyborze miejsc do odwiedzenia oraz wytypowania najlepszej trasy podczas wycieczki terenowej.

Instrukcje:

1. Poproście uczniów aby wcielili się w rolę badaczy dziedzictwa językowego i kulturowego w ich otoczeniu. Wyjaśnijcie, że podczas kolejnej sesji udadzą się na wycieczkę terenową, aby odkryć i udokumentować przestrzenie językowe w swojej okolicy. Proponujemy, aby wycieczka trwała co najmniej 1 godzinę.
2. Podzielcie uczniów na grupy po 3-4 osoby lub pozwólcie uczniom dobrać się samodzielnie.
3. Korzystając z mapy okolicy, którą uczniowie wcześniej otrzymali, poproście ich o wybranie miejsc, które są dla nich istotne. W tym celu muszą wspólnie uzgodnić kilka kwestii, takich jak:

Lista materiałów

- mapa okolic szkoły (w ramach zestawu wskazówek dla dzieci)
- materiały piśmiennicze
- karteczki, fiszki, naklejki, pinezki

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

- Jaka część ich lokalnego otoczenia wydaje się im najbardziej interesująca?
- Ile i które miejsca w tej okolicy chcą udokumentować oraz jaka będzie najlepsza trasa? (Sugerujemy maksymalnie 3-4 miejsca, aby umożliwić szczegółową eksplorację i opracowanie każdego z nich).

4. Poproście uczniów, aby zaznaczyli wybrane miejsca na swojej mapie (mogą użyć naklejek w formie kropek lub podobnych oznaczeń), a następnie ustalili najlepszą trasę, która pozwoli odwiedzić wszystkie miejsca w zaplanowanym czasie.

Do przemyślenia:

>> Upewnijcie się, że na każdy zespół przypada jeden dorosły opiekun, aby każda grupa mogła bezpiecznie odbyć wycieczkę w towarzystwie facylitatora.

>> Zostawcie miejsce na spontaniczne odkrycie nowych, niezaplanowanych miejsc podczas wycieczki.

Działanie 2: Co musimy przygotować?

To działanie polega na ustaleniu, jakie informacje uczniowie chcą zdobyć o wybranych miejscach – przed wycieczką lub w jej trakcie – oraz gdzie mogą je znaleźć.

Instrukcje:

1. Poproście uczniów, aby zastanowili się, jakie informacje chcieliby zebrać na temat poszczególnych miejsc, które odwiedzą podczas wycieczki terenowej.
2. W małych grupach wypełnijcie tabelę, którą znajdziecie w zestawie wskazówek dla dzieci, aby uporządkować wszystkie informacje w sposób schematyczny.

Tabela pomoże zarówno w planowaniu, jak i monitorowaniu wycieczki każdej grupy, a także pozwoli Wam określić, jakie zasoby cyfrowe będą potrzebne (na przykład tablet lub telefon komórkowy do nagrywania wideo).

Przykład takiej tabeli znajdziecie w zestawie wskazówek dla dzieci, stanowiącym aneks do tego podręcznika.

Lista materiałów

- tabela organizująca wyjście (w ramach zestawu wskazówek dla dzieci)
- materiały piśmiennicze do wypełnienia tabeli

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

Tematy do omówienia przez dzieci przy wypełnianiu tabeli:

- Jakie rodzaje zasobów audiowizualnych chcemy zebrać?
- (np. filmy, zdjęcia, dźwięki itp.)
- - Kogo spodziewamy się spotkać w odwiedzanych miejscach i jakie pytania możemy im zadać?
- - Jakie języki spodziewamy się wykryć w tych miejscach i w jakiej formie mogą się pojawić (np. słyszalne, zapisane na znakach itp.)
- - Czy każde z tych miejsc jest dostępne dla wszystkich? Jak moglibyśmy uczynić je bardziej inkluzywnymi?

Fundació Autònoma
Solidària UAB

Graella / llista per a preparar la sortida

Quina informació necessitem sobre cada espai i on la podem trobar?	
Espai 1	<p>Materials:</p> <div style="display: flex; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <p>Videos: quins? _____</p> </div> <div style="display: flex; align-items: flex-start;"> <p>Sons: quins? _____</p> </div>
	<div style="display: flex; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <p>Fotos: quines? _____</p> </div> <div style="display: flex; align-items: flex-start;"> <p>Entrevistes: a qui i quines preguntes? _____</p> </div> <p style="margin-top: 10px;">Altres possibilitats (dibuixos, imatges antigues, graffits, instal·lacions artístiques, etc.).</p>
	<div style="display: flex; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <p>Quines llengüesensem que ens trobarem? On les podem buscar?</p> </div> <p>_____</p> <p>_____</p>
	<div style="display: flex; align-items: flex-start; margin-bottom: 10px;"> <p>Tot hom pot accedir a aquest espai? Com ho podríem millorar?</p> </div> <p>_____</p> <p>_____</p>

Tabela do zaplanowania wycieczki terenowej zawiera sekcje do określenia jakie filmy, dźwięki, zdjęcia i wywiady zamierzają znaleźć i zarejestrować

NEWABC has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement ID 101004640. The views and opinions expressed in this publication are the sole responsibility of the author and do not necessarily reflect the views of the European Commission.

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

3. Po wypełnieniu tabeli każda grupa powinna przedstawić swój plan i mapę osobie dorosłej, aby upewnić się, że ich plan jest wykonalny.
4. 4) Pamiętaj, aby poinformować rodziny o planowanej wycieczce terenowej i uzyskać ich zgodę. Możesz również rozważyć zaproszenie rodziców do udziału w wyjściu, jeśli brakuje wystarczającej liczby dorosłych opiekunów, którzy mogliby towarzyszyć wszystkim grupom.

Do przemyślenia:

>> Podczas tych działań możesz przypomnieć dzieciom, że nie wszystko może pójść zgodnie z planem i że, choć wcześniejsze planowanie jest ważne, niespodziewane wydarzenia i odkrycia stanowią część przeżyć związanych z badaniem swojej okolicy.

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Mediació i Interpretació:
Recerca en l'àmbit social

FAS Fundació
Autònoma
Solidària UAB

ROZDZIAŁ 4: Wyjdźmy na zewnątrz i zbadajmy krajobraz językowy

Pod koniec tego rozdziału:

- bezpośrednio odkryjesz różnorodność językowo-kulturową wybranych sąsiedztw
- zbierzesz dane z wybranych miejsc robiąc wywiady, zdjęcia, nagrania wideo oraz notatki robocze.

W wielu miastach i miasteczkach ludzie posługują się różnorodnymi językami zarówno w obrębie swoich społeczności, jak i we własnych rodzinach. Te różnorodne języki często znajdują odzwierciedlenie w otaczającym nas krajobrazie fizycznym, na przykład w nazwach sklepów i usług, w reklamach, w sztuce ulicznej, a także w rozmowach, które możemy usłyszeć w wielu miejscach publicznych.

Działanie 1: Wyruszamy!

To działanie polega na zorganizowaniu wycieczki terenowej w celu zbadania i udokumentowania językowej i kulturowej różnorodności okolicy. Uczniowie wychodzą w małych grupach, w towarzystwie jednego lub więcej dorosłych. Długość i trasa wycieczki zostały wcześniej ustalone..

Instrukcje:

1. W grupach, w towarzystwie dorosłego, dzieci realizują opracowany podczas poprzednich zajęć plan odkrywania językowego i kulturowego dziedzictwa 3–4 miejsc, które są dla nich ważne.
2. Przypomnij dzieciom, aby korzystały z map i tabel do monitorowania działań oraz rejestrowania swoich doświadczeń i odkryć podczas trasy i w każdym wytypowanym miejscu, używając tabletu lub podobnego urządzenia, a także sporządzając notatki. Pamiętaj, że mogą potrzebować

Lista materiałów

- Mapa okolicy szkoły z zaznaczonymi miejscami i trasą.
- Tabela z planem wycieczki.
- Tablet, telefon komórkowy lub inne urządzenie do nagrywania wideo.
- Długopis i papier do sporządzania notatek.

pozwolenia na filmowanie lub robienie zdjęć w niektórych miejscach.

3. W każdym punkcie zachęcaj uczniów do rozmów z napotkanymi osobami i przeprowadzania wywiadów na temat historii miejsc, ich osobistych doświadczeń oraz repertuarów i praktyk językowych związanych z danym miejscem. W przypadku grup wielojęzycznych zachęcaj dzieci do korzystania z własnych języków, jeśli będzie to konieczne.
4. Na końcu wycieczki wspólnie podsumujcie najważniejsze odkrycia każdej z grup i zdecydujcie, które kluczowe informacje warto przekazać rówieśnikom i rodzinom w nadchodzących zajęciach..

Do przemyślenia:

>> Chociaż dorośli powinni przede wszystkim dbać o bezpieczeństwo uczniów i wspierać ich w obserwacji przestrzeni językowej, całe działanie powinno być prowadzone przez dzieci. Daj im czas i przestrzeń na odkrywanie, podejmowanie decyzji oraz nabranie pewności siebie w podejściu do ludzi i rozmów z nimi. I nie zapomnij pochwalić ich za umiejętności badawcze!

Zdjęcia zebrane przez dzieci podczas wycieczki terenowej.

Networking the Educational World: Across Boundaries for Community-building

ROZDZIAŁ 5: Co chcemy wyrażać o różnorodności językowej i kulturowej i jak to robić?

Pod koniec tego rozdziału:

- dokonacie refleksji o zaobserwowanych i odkrytych podczas wycieczki zjawiskach związanych z różnorodnością przestrzeni językowo-kulturowej
- zdecydujecie jakiego rodzaju kreatywny element chcielibyście współtworzyć na kanwie tych doświadczeń
- zdecydujecie jakiego rodzaju przekaz będziecie chcieli za pośrednictwem ekspresji artystycznej współtworzyć
- dokonacie, z użyciem specjalnej metody, najpierw w małych grupach a następnie wspólnie artystycznej kreacji

Trzy różne działania są niezbędne do wypracowania ostatecznego produktu.

Działanie 1: Wybieramy artystyczną formę wyrazu!

To działanie polega na zaprezentowaniu uczestnikom różnych propozycji dzieł artystycznych lub form artystycznego wyrazu, aby wspólnie mogli wybrać tę opcję, która najbardziej im się podoba i/lub jest najbardziej odpowiednia lub pozytywnie odbierana przez dzieci.

Przykłady możliwych form artystycznego wyrazu:

- Wystawy artystyczne
- Sitodruk
- Graffiti
- Malowanie
- Instalacje artystyczne.

Lista materiałów

- Slajdy lub obrazy zawierające zdjęcia różnych możliwych dzieł i wykonań artystycznych.
- Jeśli to konieczne, komputer i projektor lub wydrukowane materiały (obrazy, zdjęcia) albo trójwymiarowe dzieła artystyczne.

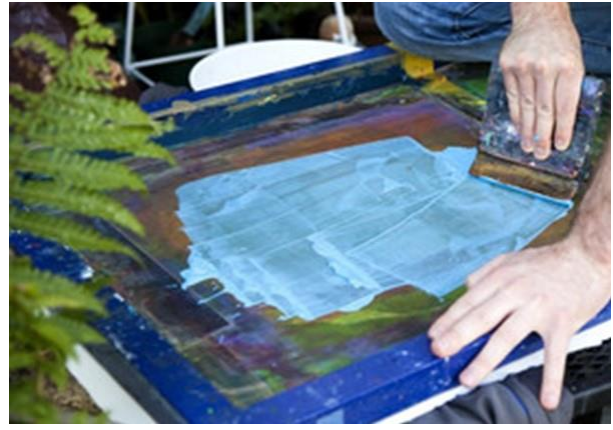
Do wydrukowania:

- Jeśli to konieczne, zdjęcia i obrazy dzieł artystycznych.

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

Parę przykładów form artystycznego wyrazu zaprezentowanych dzieciom

Instrukcje:

1. Pokaż grupie różne formy artystycznego wyrazu, które możliwe są do realizacji.
2. Zapytaj uczestników, czy mają inne pomysły, które nie znalazły się na liście.
3. Poproś grupę o zastanowienie się, która forma artystycznego wyrazu najlepiej pozwoli im pokazać siebie i odzwierciedlić różnorodność językową i kulturową zaobserwowaną podczas wycieczki terenowej.
4. Zapytaj, które dzieło najlepiej przekazuje ich przesłanie.
5. Na koniec zapytaj, które dzieło artystyczne będzie najbardziej widoczne i ważne dla ich szkoły/centrum/institucji.

Do przemyślenia:

>> Przykłady form zaprezentowane grupie mają zainspirować dzieci oraz uświadomić im różnorodność dostępnych form wyrazu artystycznego. Warto jednak zostawić im przestrzeń na własne pomysły.

Działanie 2: Decydujemy o przesłaniu dzieła artystycznego! Część I.

To działanie zakłada podział klasy na dwie mniejsze grupy oraz ukierunkowaną dyskusję w małych grupach.

Pierwsza grupa powinna przedyskutować językowe i kulturowe aspekty, które winny znaleźć się w dziele artystycznym, np. jakie języki, kultury i elementy socjolingwistyczne uwzględnić.

Przykład pracy grupowej dzieci, które przeprowadzają burzę mózgów decydując o kulturowych i językowych aspektach, które trzeba uwzględnić w dziele artystycznym.

Druga grupa powinna porozmawiać na temat społecznego przesłania, które dzieło ma przekazywać (np. pokój, szacunek, równość).

Przykład pracy grupowej dzieci, które decydują o rodzaju społecznego przekazu, jaki ma być zawarty w wybranej formie artystycznego wyrazu, w tym wypadku chodzi o pokój, szacunek i równość.

Instrukcje:

1. Zapewnij grupom materiały potrzebne do burzy mózgów i tworzenia wstępnych szkiców wybranych form artystycznych.
2. Dopilnuj, aby każdy uczestnik mógł przedstawić swoje pomysły i czuł się akceptowany przez całą grupę.
3. Każda z dwóch grup powinna mieć dorosłego przewodnika, który pomoże w moderowaniu rozmowy i angażowaniu uczestników.

Zależnie od potrzeb możesz zadać grupom następujące pytania:

- Jakie przesłanie moglibyśmy przekazać, aby wszyscy czuli się dobrze w naszej okolicy?
- Co moglibyśmy powiedzieć, aby pomóc nowoprzybyłym dzieciom i rodzinom poczuć się tutaj dobrze?
- Jakie języki chcielibyśmy uwzględnić w naszym przesłaniu?
- Jakie obrazy chcielibyśmy dodać?
- W jaki sposób chcemy to zrobić?

Lista materiałów

- Kolorowy papier
- Materiały artystyczne
- Nożyczki
- Klej
- Kolorowe wyklejanki
- Karteczki samoprzylepne
- Długopisy i pisaki

Do przemyślenia:

>> Współtworzenie dzieła artystycznego może przynieść rezultaty inne od początkowo oczekiwanych. To naturalny element projektu i warto dać uczestnikom swobodę twórczą.

Działanie 3: Decydujemy o dziele artystycznym! Część II

Każda grupa powinna zaprezentować swoje szkice i pomysły drugiej grupie. Grupa, która pracowała nad przesłaniem, prezentuje pomysły dotyczące aspektów językowych i kulturowych, a grupa zajmująca się językami i kulturami omawia swoje pomysły dotyczące przesłania społecznego.

Instrukcje:

1. Upewnij się, że każdy uczestnik ma możliwość wyrażenia swojej opinii.
2. Pomóż grupie podsumować pomysły i wyrazić je w formie słownej oraz za pomocą materiałów artystycznych.
3. Pokieruj grupą w podjęciu ostatecznej decyzji dotyczącej dzieła.

Lista materiałów

- tradycyjna lub cyfrowa tablica
- kolorowe pisaki
- ołówki, długopisy
- klej, nożyczki
- różne materiały plastyczne (np. tkaniny, papiery)
- w miarę możliwości: komputer i projektor z oprogramowaniem do tworzenia obrazów

4. Wykorzystaj tablicę lub oprogramowanie graficzne, aby stworzyć zarys dzieła artystycznego.

Zapytaj ich:

- Czy zgadzacie się z propozycjami drugiej grupy?
- Co chcielibyście dodać lub zmienić i dlaczego?
- Jakie aspekty są dla was najważniejsze w ostatecznym dziele artystycznym?

Zdjęcie dzieci dyskutujących wspólnie nad możliwym ostatecznym kształtem dzieła artystycznego.

Do przemyślenia:

- >> Ważne, aby działanie było prowadzone przez artystę miejskiego, który przedstawi uczestnikom różne możliwości twórcze. Istotnie, częścią procesu oraz założeniem filozoficznym projektu New ABC jest wzmocnienie głosu uczestników i włączenie ich w decyzje dotyczące własnej twórczości oraz sposobu jej wyrażania.
- >> Jeśli zaproponowane opcje nie przypadną uczestnikom do gustu, a wymyślą oni nowy, oryginalny pomysł, warto go wesprzeć i wspólnie zrealizować.
- >> W przypadku graffiti zaleca się wcześniejsze uzyskanie zgody szkoły lub instytucji, w której odbywa się działanie, oraz przygotowanie odpowiedniego miejsca (np. ściany lub alternatywnie tablic czy kartonów).
- >> Metodologiczne założenia projektu NEW ABC, takie jak badania partycypacyjne oraz współtworzenie są kluczowymi narzędziami upełnomocnienia uczestników i ich włączania..

ROZDZIAŁ 6: Współtworzenie artystycznych wydarzeń

Działanie 1: Współtworzenie formy wyrazu artystycznego

Działanie opiera się na wspólnej produkcji dzieła artystycznego wybranego przez dzieci podczas poprzedniej sesji.

Instrukcje:

1. Upewnij się, że sesję prowadzi artysta miejski.
2. W przypadku współtworzenia graffiti ważne jest, aby artysta pomalował ścianę na jednolity kolor (podkład) co najmniej na godzinę przed rozpoczęciem rysowania i malowania przez dzieci.
3. Dopilnuj, aby każdy znalazł swoje miejsce w procesie współtworzenia, nawet jeśli działania będą przydzielone małym grupom.
4. Upewnij się, że wszystkie aspekty językowe i kulturowe, które dzieci chciały uwzględnić są włączone w finalne dzieło.

Lista materiałów

- Materiały plastyczne,
- Ołówki,
- Długopisy,
- Klej,
- Nożyczki,
- Różne rodzaje materiałów plastycznych (tekstylia, papiery itp.),
- Farba ścienna,
- Farby w sprayu do murali,
- Rama do sitodruku itp.

Przykład graffiti stworzonego w szkole, zawierającego przesłania „Żyj na świecie tak, jak chcesz”, „Różnorodność” oraz „Szacunek”.

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

Jedna z uczestniczących w projekcie szkół sfilmowała proces powstawania graffiti, uwzględniając w nagraniu refleksje animatorów i uczniów, którzy opowiadali o swoim zaangażowaniu również w swoich językach ojczystych.

Obejrzyj nagranie, klikając w poniższy obraz:

Poniżej znajdują się zdjęcia innych dzieł artystycznych stworzonych techniką sitodruku, będącą formą druku na tkaninie.

Do przemyślenia:

>> W przypadku miejskiego dzieła wykonywanego na publicznej ścianie lub w takiej przestrzeni ważne jest, aby wysłuchać i zebrać opinie przechodniów. Na przykład mogą oni zasugerować dobór innych kolorów, dodanie obrazów lub słów. Ponieważ jest to praca miejska, ważne jest, aby współtworzenie odbywało się przy współpracy wszystkich uczestników związanych z daną przestrzenią.

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

FAS Fundació
Autònoma
Solidària UAB

ROZDZIAŁ 7: Współtworzenie ostatecznych rezultatów

Działanie 1: Tworzenie produktu w aplikacji ThingLink

Działanie polega na stworzeniu multimodalnego, cyfrowego produktu za pomocą darmowej aplikacji internetowej [ThingLink](#). Aquesta app ajuda a reunir elements diferents, com ara imatges, vídeos, històries, qüestionaris i àudios, que els infants hagin recopilat i produït durant la sortida i també la foto i l'explicació de la seva creació artística pròpia.

Narzędzie to umożliwia łączenie różnych elementów, takich jak obrazy, filmy, historie, quizy i nagrania dźwiękowe, które dzieci mogły wcześniej zebrać podczas wycieczki terenowej, oraz zdjęć i opisów ich artystycznych projektów.

ThingLink to program dostępny z komputera lub aplikacji mobilnej, który pozwala na tworzenie interaktywnych obrazów. Użytkownik może dodawać ikony lub tagi do zdjęcia cyfrowego, które umożliwiają osadzanie tekstów, nagrywanie notatek głosowych lub wklejanie linków z zewnętrznych źródeł. Darmowa wersja ThingLink pozwala na miesięczną darmową subskrypcję, ale gotowy produkt można zapisać i udostępniać bezpłatnie w przyszłości bez limitów czasowych. Istnieją również darmowe, alternatywne dla Thinglink programu i aplikacje o podobnej funkcjonalności, takie jak [Genially](#), [Drawpoint](#) lub [Book Creator](#).

Lista materiałów

- materiały plastyczne
- ołówki
- długopisy, zakreślacze, itp.
- klej
- nożyczki
- komputer
- materiały papiernicze
- aplikacja ThingLink

Instrukcje:

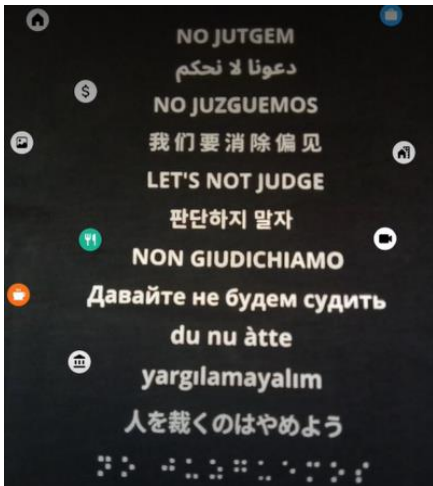
1. Upewnij się, że dzieci uwzględnią w swoim multimodalnym produkcie wszystkie aspekty związane z wielojęzycznością i różnorodnością międzykulturową w szkole i poza nią, które są dla nich istotne.
2. Sprawdź, czy aplikacja pozwala uczniom zaprezentować ich multisensoryczne, wielojęzyczne i międzykulturowe doświadczenia z różnych kontekstów kulturowych i językowych, zarówno związanych z szkołą, sąsiedztwem, jak i ich rodzinami.
3. Aby ustalić, co ma zostać uwzględnione w produkcie, podziel dzieci na te same grupy, w których pracowały podczas wycieczki terenowej.
4. W każdej grupie zalecamy wybranie maksymalnie 3–4 elementów do umieszczenia w ThingLink. Dla poszczególnych grup mogą to być: wywiad (np. z osobą związaną z otoczeniem uczniów), zdjęcie, nagranie dźwiękowe (np. wywiad, dźwięki przestrzeni, muzyka), elementy sensoryczne nawiązujące do zapachów lub smaków miejsc, które uczniowie zarejestrowali podczas wycieczek.

5. Niektóre tak stworzone dzieła mogą obejmować wywiady z właścicielami sklepów, barów lub przypadkowymi przechodniami oraz ich opinie na temat wielokulturowości dzielnicy i jej zmian na przestrzeni lat, zdjęcia i filmy uczniów objaśniających funkcje miejsc publicznych, takich jak biblioteka, fotografie wielokulturowych przestrzeni w różnych dzielnicach.
6. Poza prezentacjami grupowymi poszczególnych zespołów, cała klasa powinna wspólnie uzgodnić końcowy przekaz, który zostanie zaprezentowany w ThingLink.
7. Przed rozpoczęciem pracy z aplikacją warto zaprezentować uczniom przykład produktu multimodalnego i multisensorycznego (film instruktażowy), aby zademonstrować, jak działa ThingLink.

Przykład dzieła wykonanego w ThingLink przez badaczy zaangażowanych we wdrożenie naszych działań.

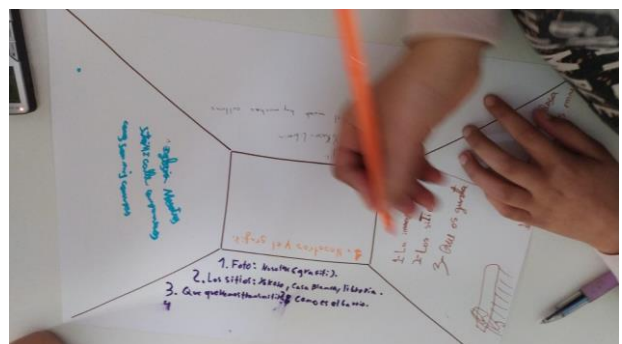
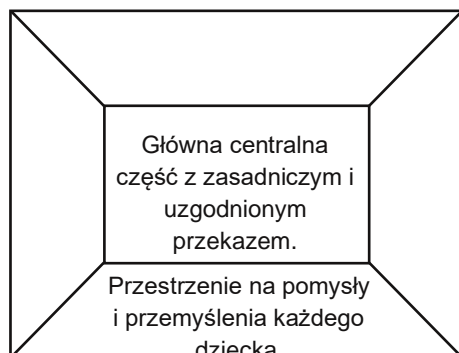
Przykłady dzieł stworzonych w ThingLink przez dzieci.

Do przemyślenia:

>> W niektórych grupach można zastosować model konsensusu (rysunek poniżej) w celu ułatwienia procesu współtworzenia i wspólnego podejmowania decyzji. Dzieci mogą zostać podzielone na pierwotne grupy i otrzymać model z 5 sekcjami do wypełnienia. Każde dziecko zapisuje swoje pomysły w przypisanym mu obszarze. Następnie grupa omawia indywidualne propozycje i wspólnie uzgadnia treść, która zostanie umieszczona w centralnej sekcji modelu. W tej centralnej części grupa zapisuje wiadomość, którą chce wyrazić i zaprezentować w ThingLink.

Zgodnie z filarami, na których opiera się idea projektu NEW ABC, tego rodzaju propozycja czerpie z metody współtworzenia i badań partycypacyjnych. Dzieci pełnią tu rolę decydentów, mając wpływ na to, co chcą stworzyć i zbadać. Ważne jest, aby produkt końcowy oraz proponowane działania były elastyczne, umożliwiając dostosowanie do indywidualnych i grupowych potrzeb uczestników oraz wspierając ich aktywny udział w projekcie.

Przykład zastosowania modelu konsensusu w pracy z uczniami..

ROZDZIAŁ 8: Przygotujmy naszą gotową prezentację

Działanie 1: Przygotowujemy naszą finałową prezentację

Instrukcje:

- 1) W tej fazie uczniowie, pozostając w tych samych grupach, powinni wspólnie omówić i przygotować finałową prezentację za pomocą ThingLink.
- 2) Facylitatorzy otwierają różne wersje ThingLink dla każdej grupy, umożliwiając im wstawienie własnych tagów oraz wiadomości do wirtualnego obrazu.
- 3) Każda grupa powinna przydzielić uczestnikom role prezynterów oraz punkty do omówienia – kto i co będzie wyjaśniał podczas wydarzenia finałowego. Aby zachęcić do udziału w wydarzeniu, warto przygotować zaproszenie dla rodzin lub przyjaciół uczniów.

Wzór zaproszenia znajduje się poniżej.

Lista materiałów (zależnie od przyjętej formy artystycznej):

- kredki, ołówki, pisaki
- klej, nożyczki
- Komputer
- arkusze papieru
- aplikacja ThingLink.

Do przemyślenia:

>> Warto rozważyć zaproszenie nie tylko rodzin uczniów, ale także innych członków społeczności szkolnej oraz mieszkańców okolicy.

Networking the Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

MIRAS
Mediació i Interpretació:
Recerca en l'àmbit social

FAS Fundació
Autònoma
Solidària UAB

ROZDZIAŁ 9: Ostateczna prezentacja dla rodzin i społeczności

Działanie 1: Finałowa prezentacja dla rodzin i społeczności

Instrukcje:

- 1) W tej fazie działań uczniowie powinni zaprezentować stworzone przez siebie prace rodzinom, krewnym, przyjaciołom lub przedstawicielom szkoły.
- 2) Uczniowie do przedstawienia swoich prac winni skorzystać z aplikacji ThingLink i wyjaśnić powody, dla których dokonali określonych wyborów oraz jakie przesłania chcieli przekazać uczestnikom i szerzej – swojej społeczności lokalnej. Prezentacja może być multimodalna (łącząca różne formy komunikacji, np. obraz, dźwięk, tekst) oraz wielojęzyczna, co odzwierciedla różnorodność kulturową i językową projektu.

Lista materiałów (zależnie od przyjętej formy artystycznej):

- Komputer
- Projektor lub cyfrowa tablica multimedialna do wyświetlenia produkcji w ThingLink.

Do przemyślenia:

>> Udział szerszej społeczności szkolnej, w przypadku pobudzenia jej zaangażowania, może mieć istotne znaczenie dla rozpowszechniania wyników projektu. Może także zapewnić alternatywne możliwości prezentacji prac uczniów.

Przykład pracy przygotowanej w ThingLink przez badaczy uczestniczących w projekcie, którzy wdrażali nasze działania, stanowiący inspirację dla uczniów. .

NEW ABC otrzymała finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach umowy o dotację nr 101004640.

Poglądy i opinie wyrażone na tej stronie internetowej są wyłączną odpowiedzialnością autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy KE

EWALUACJA I REKOMENDACJE

Pod koniec działania repilotażowego poproś uczniów o informację zwrotną, zbierz ich opinie oraz preferencje, a także informacje o tym jak opowiadali innym o swoich doświadczeniach w projekcie. Możesz użyć pocztówki takiej jak ta poniżej:

Escola: <i>Què t'ha agradat més?</i>	Classe: <i>Què has explicat a casa teva?</i>
---	---

Pocztówka do zbierania wrażeń dzieci, zawierające następujące sekcje: *Co ci się najbardziej podobało?/Co opowiedziałeś o projekcie w domu?* (kliknij na zdjęcie aby przejść do wzoru).

Networking the Educational World: Across Boundaries for Community-building

OSTATECZNE WSKAZÓWKI I REFLEKSJE

Pole refleksji

1. Czy Twoja szkoła / placówka pozaszkolna zapewnia widoczność wszystkich grup i osób?
2. Czy Twoja szkoła / placówka pozaszkolna docenia różnorodność i zapewnia bezpieczne środowisko do prezentowania każdej kultury, używania każdego języka, praktykowania każdej religii oraz uwytatniania ważnych aspektów tożsamości każdego ucznia?
3. Czy Twoja szkoła / placówka pozaszkolna umożliwia każdemu uczniowi docenianie własnych oraz cudzych zasobów językowych i kulturowych oraz wynikającego z nich dziedzictwa?
4. Czy uwzględniasz perspektywy różnych grup w swoich codziennych praktykach edukacyjnych i rutynach?
5. Czy stosujesz całościowe podejście do dzieciństwa oraz współtworzenie w swoich rutynach i codziennych praktykach?

POPULARYZACJA TWOICH DZIAŁAŃ

Ostatnia część tej podróży to rozpowszechnienie pilotażu tak by mógł dotrzeć do każdego. Istnieje kilka strategii, które możesz zastosować aby zwiększyć widoczność swoich działań. Podzieliliśmy je na dwie główne kategorie:

Poziom lokalny

Na poziomie lokalnym możesz rozpocząć rozpowszechnianie działań oraz ich rezultatów już w trakcie ich realizacji. Na przykład możesz zaangażować innych, przedstawiając projekt na plakatach, prowadząc nieformalne rozmowy z rodzicami dzieci, kolegami, koleżankami oraz dyrektorem. Możesz także zorganizować wydarzenie końcowe, które pozwoli zaprezentować to, co zostało zrobione – na przykład wystawę wydrukowanych wierszy lub wieczór poetycki – zapraszając na te wydarzenia władze lokalne oraz decydentów!

Poziom (między)narodowy

Możesz wykorzystać różne kanały cyfrowe, aby zaprezentować swoje działania szerszej publiczności. Przykładowo taką platformą na poziomie europejskim jest [eTwinning](#); tutaj możesz dodać opis swojej działalności i podzielić się nią z innymi nauczycielami z różnych krajów europejskich. Jak wiadomo, istnieją również inne uniwersalne platformy, takie jak Twitter, Facebook, Instagram i tak dalej (ale pamiętaj o kwestiach prywatności!).

Networking the
Educational World:
Across Boundaries for
Community-building

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Mediació i Interpretació:
Recerca en l'àmbit social

FAS Fundació
Autònoma
Solidària UAB

Podziękowania

Chcielibyśmy podziękować za owocną współpracę pracownikom biura działań społecznych UAB, Fundació Autònoma Solidària (FAS-UAB), które entuzjastycznie przyjęły nasze pomysły i propozycje. Szczególne podziękowania dla Àlexa Márqueza, koordynatora programu pozaszkolnego CROMA 2.0 w FAS, za jego stałe wsparcie, a także dla prowadzących działania: Leonory Morrala, Noy Cepy, Melanii Rodrigo, Evy Pérez, Vinyety Sanromà, Ainy Seguí, Andrei Cobos i Sofii González za ich zaangażowanie i elastyczność. Nasza wdzięczność kierowana jest także do szkół, które wzięły udział w projekcie i pozwoliły na prezentację artystycznych dokonań uczniów na swoich ścianach i korytarzach, oraz do artystki ulicznej Blancii Segarry i jej kolegów z Kids & Cat za poprowadzenie tego procesu wykorzystując ich niekwestionowane umiejętności. Na koniec, powtórzenie pilotażu „**Wspólnie uczymy się naszych światów**” nie byłoby możliwe bez entuzjastycznego udziału dzieci z CROMA 2.0 i ich rodzin, którzy tchnęli w ten projekt życie.

Aneksy

>> Zestaw wskazówek dla facylitatorów

>> Zestaw wskazówek dla dzieci (dostępny do ściągnięcia w formacie edytowalnym na Platformie NEW ABC)

